

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาและปลูกฝังคุณสมบัติที่ดีที่พึงปรารถนาให้กับคนในสังคม (ก่อง สวัสดิ์พาศิษย์ 2518 : 101) และการจะปลูกฝังคุณสมบัติต่าง ๆ นั้น ควรจะปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาจึงเป็นการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญมาก เพราะเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ประชาชนทุกคนจะต้องเข้ารับการศึกษานี้ และภาระหน้าที่สำคัญของโรงเรียนที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กเรียน โดยต้องถือว่า "การให้การศึกษาค่านิยมจริยธรรมนั้น มีความจำเป็นเท่า ๆ กับอาหารที่มีความจำเป็นต่อพืชและสัตว์" (ขำรง บัวศรี 2517 : 10) และ "พื้นฐานของการพัฒนาและเสริมสร้างพลังของชาติอยู่ที่การจักจริยศึกษาเป็นสำคัญ" (รังสฤษดิ์ เชาวณศิริ, 2520 : 119)

การจักจริยศึกษาในสถานศึกษานั้น ได้มีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคม การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาระดับแรกของประเทศที่คนส่วนใหญ่ได้รับ เพราะเป็นการศึกษาภาคบังคับและรัฐจัดให้เปล่าได้เปลี่ยนมาใช้หลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2520 "เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2520 และสภาพเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และวิชาการต่าง ๆ" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : ก)

โครงสร้างของหลักสูตรจริยศึกษาปีพุทธศักราช 2521

จริยศึกษาเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีจุดประสงค์เฉพาะวิชา คือ

1. สามารถควบคุมกาย วาจา ใจ อยู่ในขอบเขตที่ถึงงาน ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นทั้งสามารถสร้างประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้

2. ให้สามารถรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง และปฏิบัติใฝ่จนเป็นนิสัย
(กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 216)

จากจุดประสงค์ดังกล่าวเป็นการสร้างคุณลักษณะของพลเมืองให้มีคุณธรรม
บุคลิกลักษณะ อุปนิสัย และพฤติกรรมที่ทำงาน มีศีลธรรมตามความต้องการของประเทศชาติ
เนื้อหาจริยศึกษาคามหลักสูตรประถมศึกษาจึงออกมาในรูปของคุณธรรมต่าง ๆ ที่มุ่งให้
ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชา-
ธิปไตย คุณธรรมต่าง ๆ ในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 นำมาจากเนื้อหาใน
บางส่วนในวิชาศีลธรรม ของหลักสูตรประโยคประถมศึกษาพุทธศักราช 2503 (กระทรวง
ศึกษาธิการ 2503 : 16) ซึ่งได้มีการปรับปรุง พัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่
และความต้องการของสังคม ประกอบด้วยคุณธรรม 30 ประการ (กระทรวงศึกษาธิการ
2521 : 264-305) คือ

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตากรุณา
3. การไม่โลภ และการไม่ขโมย
4. ความเชื่อเพื่อพ่อแม่และเสียสละ
5. ไม่ตะเมิกของรักของผู้อื่น
6. การรู้จักความพอที่
7. การไม่พุกปลก ไม่มึนเมา ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุ่งงให้เกิ
การแตกแยกและการไม่พุกคำหยาบ
8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่ลองเล่นและเสพสิ่งเสพพิศให้โทษ
10. ความเป็นผู้มีสติ ยับยั้งชั่งใจ รู้สึกรับชอบชั่วดี
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทน อดกลั้น
15. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
16. ความกตัญญูกตเวที

17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำให้ใจให้สงบ มีสมาธิ และอารมณ์แจ่มใส
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีต ละเอียดยกย่อง
21. ความรับผิดชอบ
22. ความมีน้ำใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง
23. ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับความเปลี่ยนแปลง
25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคมระหว่างเพศ
26. มารยาทในการแสดง การแสดงความเคารพ การขอภัย การแสดงความขอบคุณ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ
27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน (สหธรรม) ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ การให้อภัย การเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ
28. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม
29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
30. การแก้ไขข้อบกพร่อง การปฏิบัติตามจริยธรรม ได้แก่ นิสัยดี ระเบียบ กฎหมาย และจารีตประเพณี

คุณธรรมแต่ละข้อนี้ ไม่สามารถแยกย่อยเนื้อหาออกไปอีก แต่ต้องนำมาแยกย่อยในลักษณะของกิจกรรมเชิงปฏิบัติเป็นข้อ ๆ เช่น การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์ นักเรียนต้องมีความคิดรวบยอดเอาเองว่า หมายถึง การไม่ตี ไม่ฆ่า ไม่ทำร้าย หรือทำอันตรายต่อบุคคลและสัตว์ สิ่งทีนักเรียนต้องปฏิบัติ คือ จะต้องช่วยเหลือเมื่อพบสัตว์ที่บาดเจ็บ เป็นต้น การปฏิบัตินี้จะต้องออกมาในรูปของกิจกรรมที่ครูและนักเรียนจัดขึ้น และต้องบรรจุถึงจุดประสงค์การเรียนรู้ของคุณธรรมนั้น ๆ ด้วย (กรมสามัญศึกษา 2521 : 8-10)

จากเนื้อหาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จะเห็นว่าคุณธรรม 30 ประการ ที่จัดให้แก่ผู้เรียนเป็นลักษณะจริยธรรมสากล ต่างจากหลักสูตรประโยคประถมศึกษา พุทธศักราช 2503 ในวิชาศีลธรรม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นพระพุทธรประวัติ และหลักธรรมของพุทธศาสนา

ความหมายของจริยธรรม

ในเรื่องของความหมายเกี่ยวกับจริยธรรม ได้มีผู้อธิบายและให้ความหมายไว้มากมายหลายท่านหลายความหมาย ดังนี้

สุรวัช ศรีวัช (2521 : 4) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมว่า "คำว่า จริยธรรมมาจากจริยและธรรมะ จริย หมายถึง ความประพฤติ ธรรมะ หมายถึง คำสอน คุณความดี จริยธรรมก็ หมายถึง สิ่งอันควรประพฤติ คำสอนอันควรปฏิบัติ"

พ.ท.ประสาร ทองภักดิ์ (2521 : 36-37) ได้รวบรวมความหมายของจริยธรรมในบุคคลหลาย ๆ ทศนะดังนี้

นักการศึกษา อาจจะให้ความหมายว่า หมายถึงการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาคำสั่งและดำเนินชีวิตเพื่อตนเองและเพื่อนในสังคม การสอนจริยธรรมจึงหมายถึงการสอนให้เด็กมีคุณธรรม มีใจสอนเฉพาะในห้องเรียน หรือชั่วโมงเรียน แต่ต้องสอนตลอดเวลา ทุกนาที และทุกอิริยาบถ

นักวิทยาศาสตร์ อาจจะให้ความหมายว่า จริยธรรม คือ สันติสุขในสังคม เพราะเมื่อใดสังคมทำผิด สังคมจะสับสน

นักคณิตศาสตร์ อาจจะให้ความหมายว่า จริยธรรมคือคณิตศาสตร์ ชีวิตมีทั้งบวกและลบ โดยมองไปว่า ผู้ใดมีจริยธรรมดี ชีวิตจะมีผลเป็นบวก ผู้ใดมีจริยธรรมไม่ดี ชีวิตจะมีผลเป็นลบ

นักการเมือง อาจจะให้ความหมายว่า จริยธรรมคือ ระบบการปกครองชั้นในของชีวิต เพราะมองเห็นว่า ระบบการปกครองการเมืองทุกระบบจะยั่งยืนหรือย่อยยับ ก็ขึ้นอยู่กับจริยธรรมของพลเมืองทั้งนั้น

นายแพทย์ อาจจะให้ความหมายว่า จริยธรรมคือวัชชีนของชีวิต เพราะมองเห็นว่า จริยธรรมคือภูมิคุ้มกันความเลวร้ายทั้งปวง เช่นเดียวกับวัชชีนคุ้มกันโรคภัย

สรุปแล้วจริยธรรมเป็นความดีพื้นฐานที่สังคมยอมรับ ในฐานะเป็นกลไกของความสงบสุขทางสังคมที่ทุกคนปรารถนา

ส่วนพระราชวรมุณี (2523 : 9) ให้ความเห็นในการวิเคราะห์ความหมายของจริยธรรมว่า ในทางพุทธศาสนา จริยธรรมคือ การนำเอาความรู้ในความจริง หรือกฎธรรมชาติ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่ดำรง ซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

ทองเทียน พันธมนาวิน (2523 : 32) อธิบายว่า

จริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายกว้าง หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ที่เกี่ยวกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทนี้ คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสังคมนั้น คือพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมาเกิดความสุขใจว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสังคมนั้น เพราะเป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามกำจัด ผู้ที่มีจริยธรรมสูงคือผู้ที่มีลักษณะพฤติกรรมแรกมากกว่า

จากที่กล่าวมาแล้ว จริยธรรมขึ้นอยู่กับสังคม หรือสังคมเป็นเครื่องตัดสินความถูกผิด แต่จำนง ทองประเสริฐ (2514 : 4-6) และ โคลเบิร์ก (Kohlberg 1975 : 673) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า จริยธรรมไม่ใ้ความหมายความถึงการกระทำที่สังคมเห็นว่าเป็นดีหรือถูกต้อง แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนควรเลือกกระทำ ในการตัดสินความซัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยยึดหลักความยุติธรรม (Principle of Justice) เป็นแกนกลาง ใช้ตนเองตัดสินว่าอะไรดี อะไรชั่ว นั่นคืออะไรก็ตามที่ต่ำลงไปแล้ว คนเองและผู้อื่นเดือดร้อน ถือว่าเป็นความชั่ว

แม้จะมีผู้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้หลายความหมาย แต่ก็อาจจะสรุปประเด็นตรงกันว่าจริยธรรม หมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกไ้กันอย่างเหมาะสมกับเหตุผล กาละ เทศะ และบุคคล อันจะนำประโยชน์มาสู่ตนเอง ผู้อื่น และสังคม โดยมีแรงจูงใจ

ภายใน อันได้แก่ เจกคติ คำนิยาม และองค์ประกอบอื่น ๆ ซึ่งแสดงออกในลักษณะของการใช้เหตุผลในระบอบที่แตกต่างกัน ลักษณะพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึงการมีความรู้ในสังคมของทมนั้นว่า การกระทำชนิดใดคือ ควรกระทำและการกระทำใดไม่ควรกระทำ
2. เจกคติเชิงจริยธรรม คือความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด
3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึงการที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง
4. พฤติกรรมทางจริยธรรม หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงออกมาในสิ่งที่สังคมนิยมชมชอบว่าดีงาม หรือองก์วันการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือคำนิยามในสังคมนั้น (ทวง เกื้อน พันธุมนทวิน, 2524 : 2-3)

ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กันทั้งแก่ความรู้ ความรู้สึก เจกคติ หรือแรงจูงใจอื่น ๆ จะส่งผลถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมที่บุคคลใช้อ้างในการเลือกกระทำหรือเลือกไม่กระทำพฤติกรรมใด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จริยธรรมเกิดขึ้น หรือมีพัฒนาการมาได้อย่างไรนั้น ได้มีนักจิตวิทยาหลาย ๆ กลุ่มได้ให้คำอธิบายไว้ โดยมีความคิดต่างกันไป ทฤษฎีสำคัญ ๆ ที่อธิบายถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ซึ่งผู้วิจัยจะนำมากล่าวครั้งนี้มี 3 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (Cognitive-Development Theory) ผู้ที่ริเริ่มทฤษฎีนี้คือเพียเจต์ (Piaget) โดยเห็นว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดในการที่จะรับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น ๆ

ตามทฤษฎีของเพียเจต์ พัฒนาการทางปัญญาของมนุษย์พัฒนาการขึ้นเป็นลำดับขึ้นตามอายุเริ่มจากชั้นที่ยังไม่สามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ แล้วค่อย ๆ พัฒนา

ไปเป็นลำดับจนถึงขั้นสามารถতিকทามหลักเหตุผลนามธรรมได้ โดยเขาได้ศึกษาพัฒนาการของ
จริยธรรมของเด็ก ซึ่งได้แนวคิดจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive develop-
ment). ที่ว่าความคิดและสติปัญญาของบุคคลมีการเจริญตามลำดับขั้นของการพัฒนา
และการพัฒนาทางจริยธรรมก็มีความสัมพันธ์กับพัฒนาการทางสติปัญญา ดังนั้นเพียเจท์ จึง
ใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการแบ่งลำดับขั้นจริยธรรมจากระดับที่มีวุฒิภาวะต่ำไปสู่ระดับที่มีวุฒิภาวะ
สูง 2 ระดับ (Piaget 1967 : 3-33) คือ

- 1) ระดับกฎเกณฑ์จากภายนอก (heteronomous) คือระดับที่พ่อแม่และผู้ใหญ่
มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของเด็กอย่างเด่นชัด เด็กจะยึดถือกฎเกณฑ์กายทั่ว นึกเป็นนึก ถ้าทำ
ผิดต้องไต่รับโทษโดยไม่คำนึงถึงแรงจูงใจหรือสาเหตุแห่งการกระทำนั้น
- 2) ระดับที่เด็กมีกฎเกณฑ์ของตัวเอง (autonomous) เป็นระยะที่จริยธรรม
ของเด็กพัฒนาขึ้นสู่ระดับที่มีความคิดเป็นของตนเอง มีจริยธรรมในลักษณะที่คำนึงถึงความ
ยุติธรรม และพิจารณาถึงเหตุผลของการกระทำด้วย

ซึ่งต่อมาเพียเจท์ (อ้างถึงใน อากา จันทรสกุล, 2524 : 75-78) ได้แบ่ง
พัฒนาการทางจริยธรรมระดับนี้เป็นชั้นย่อย ๆ ได้ 3 ชั้น ดังนี้

- 1) ชั้นก่อนจริยธรรม (egocentric) อยู่ในช่วงอายุ 0-4 ปี เด็กวัยนี้
เชื่อว่าวิธีที่เขาเข้าใจสิ่งต่าง ๆ นั้น คนอื่นต้องยอมรับและเข้าใจด้วย เด็กวัยนี้จะเล่น
เกมเป็นกลุ่มไม่ได้ เพราะเขาถือว่ากฎเกณฑ์ของเขาเป็นกฎของส่วนรวม เขาไม่เข้าใจ
ว่าทำไมคนอื่นจึงมีกฎเกณฑ์แตกต่างไปจากเขา
- 2) ชั้นยึดคำสั่ง (authoritarian) อยู่ในช่วงอายุ 4-11 ปี เด็กในวัยนี้
จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดโดยยึดถือคำสั่งของผู้มีอำนาจเหนือกว่า
- 3) ชั้นยึดหลักแห่งตน (consensus derived) อยู่ในช่วงอายุ 11 ปีขึ้นไป
ในวัยนี้คุณค่าทางจริยธรรมได้มาจากการคิดเห็น ค่านิยม ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมว่า
อะไรคือสิ่งที่ดีงาม สิ่งที่ดีสังคมยอมรับ ชั้นนี้จะเป็นจุดเริ่มต้นของการพิจารณาค่านิยมของ
ตัวเอง ซึ่งจะนำไปสู่ปรัชญาในการดำเนินชีวิตเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

นอกจากนี้พัฒนาการของเด็กวัยก่อน 11 ปี จะเป็นแบบ moral realism
กล่าวคือ เด็กจะตัดสินอะไรก็ตามสภาพที่เป็นจริง ที่ปรากฏตามกฎเกณฑ์อย่างตรงตัว

ไม่คำนึงถึงสภาพการณ์ต่างกัน มักตัดสินอะไรตามผลที่เกิดจากการกระทำว่าเกิดผลเสียหายมากน้อยเพียงใด เพียงประการเดียวโดยไม่คำนึงถึงสาเหตุ จนถึงอายุ 11 ปีขึ้นไป เด็กจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมแบบ moral relativism คือจะตัดสินใจอะไร โดยคำนึงถึงสาเหตุและสภาพการณ์ที่แตกต่างกันด้วย เด็กพวกนี้จะเข้าใจ "กฎ" นั้นไม่ใช่ข้อระเบียบที่คงยึดถือเปลี่ยนแปลงไม่ได้ ไม่ว่าในสภาพการณ์ใด ๆ แต่เป็นข้อตกลงที่ควรเคารพปฏิบัติตามเพื่อความเรียบร้อยในสังคม เมื่อมีการทำผิดกฎก็ควรพิจารณาว่ามาจากสาเหตุใดที่บุคคลนั้นเลือกที่จะทำผิดกฎ ทฤษฎีของเพียเจท์ ยังอธิบายถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลได้ไม่

ตามทัศนะของโคลเบิร์ตนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของการพัฒนาการทางปัญญา กล่าวคือ โคลเบิร์ตเชื่อว่าจริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องเกิดจากการคิดใคร่ครวญความเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา ด้วยเหตุนี้โคลเบิร์ตจึงยึดเอาทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญาของเพียเจท์ เป็นหลักในการสร้างทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ซึ่งทฤษฎีของโคลเบิร์ตสามารถอธิบายให้เข้าใจถึงเหตุผลเชิงจริยธรรมในแต่ละระดับของพัฒนาการทางจริยธรรมได้ละเอียดกว่าทฤษฎีที่เพียเจท์เสนอ คือ โคลเบิร์ต (1964 : 32-38) ใ้แบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ ระดับละ 2 ขั้น รวม 6 ขั้น เริ่มตั้งแต่ขั้นต่ำถึงขั้นสูงสุดดังนี้

1) ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional level) เด็กในระดับนี้จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสิ่งที่ดี และไม่ดี ถูกหรือผิด เพียงเพราะกฎเกณฑ์เท่านั้น มีการลงโทษหรือให้รางวัลเด็ก จะเชื่อหรือทำตามผู้มีอำนาจในการลงโทษหรือให้รางวัล ระดับนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 2-10 ปี แบ่งได้ 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 หลักการหลบหลีกการลงโทษ (2-7 ปี) (The punishment and obedience orientation) เด็กจะปฏิบัติตามคำสั่งหรือตามกฎเกณฑ์ของผู้มีอำนาจเหนือกว่า เพราะกลัวการถูกลงโทษ เช่น กลัวการถูกตีมากกว่ากลัวความผิด

ขั้นที่ 2 หลักการแสวงหารางวัล (7-10 ปี) (the instrumental relativist orientation) เด็กจะทำตามกฎเกณฑ์เพราะเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้ได้สิ่งที่ต้องการ เช่น ใ้รับรางวัล

คำชมเชย หรือต้องการสิ่งแลกเปลี่ยนในทำนองยื่นหมยยื่นแมว

2) ระดับตามกฎเกณฑ์ (conventional level) เกิดในระดัมนี้จะรักษากฎเกณฑ์ เพราะต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม ต้องการทำความคาดหวังของบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่ตนรัก ยึดตัวบุคคลหรือกลุ่มเป็นกฎเกณฑ์ มีความรับผิดชอบต่อกลุ่มและสังคม ซึ่งพัฒนาการทางจริยธรรมในระดัมนี้จะพบในช่วงอายุ 10-16 ปี และแบ่งพัฒนาการทางจริยธรรมนี้ออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 3 หลักการทำตามที่ยึดเห็นชอบ (10-13 ปี) (interpersonal concordance of "good-boy-nice-girl" orientation) เกิดในชั้นนี้จะปฏิบัติตามกฎของส่วนรวม (majority rules) หรือทำตามบรรทัดฐานของสังคม (stereotypical images) เพราะต้องการการยอมรับจากกลุ่มหรือต้องการเป็นที่รัก

ชั้นที่ 4 หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม (13-16 ปี) (law and order orientation) เกิดในชั้นนี้จะคิดว่ากฎเกณฑ์และข้อบังคับของกลุ่มหรือสังคมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ทุกคนต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อประโยชน์ของกลุ่ม เกิดในชั้นนี้จึงเลือกการกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใด โดยคำนึงถึงการทำตามหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ ข้อบังคับโดยไม่มีคำปรึกษา

3) ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (postconventional level) บุคคลในระดัมนี้จะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ อย่างละเอียดลึกซึ้งและกว้างขวางอย่างมีเหตุผล โดยไม่ยึดหลักเกณฑ์ตายตัว หลักเกณฑ์ที่นำมาใช้พิจารณาจะคำนึงถึงความแตกต่างของสภาพการณ์ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเที่ยงธรรม ค่านิยม ตลอดจนคุณค่าทางจริยธรรม ซึ่งจะพบบุคคลที่มีจริยธรรมในระดัมนี้นี้ในช่วงอายุตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป และสามารถแบ่งเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 5 หลักการทำตามคำมั่นสัญญา (16 ปีขึ้นไป) (social contract legalistic orientation) บุคคลในชั้นนี้จะพิจารณาเรื่องความถูกต้อง โดยพิจารณาถึงค่านิยมส่วนตัว มีหลักการเกี่ยวกับ

ระเบียบที่มีการตกลงเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ ยึดมั่นในสิ่งที่ถูกก้อง
 ความกฎหมาย เน้นการเป็นประโยชน์ต่อสังคม หน้าที่ของบุคคล
 ในขั้นนี้ คือการทำตามข้อตกลงที่ให้ไว้กับผู้อื่น โดยคำนึงถึง
 สิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่า
 ส่วนตน

ขั้นที่ 6 หลักการยึดอุดมคติสากล (วัยผู้ใหญ่) (universal ethical-principle orientation) บุคคลในขั้นนี้จะมีการยอมรับใน
 คุณค่าในมนุษย์อย่างสูง โดยถือว่าทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันใน
 ความเป็นมนุษย์ ถึงแม้ว่าแต่ละคนจะมีความแตกต่างระหว่าง
 บุคคลก็ตาม บุคคลในขั้นนี้จึงไม่ถูกเหยียดหยามคนอื่น แม้เขา
 จะน้อยกว่าในก้านใดก็ตาม ส่วนการพิจารณาความถูกต้องนั้นจะ
 พิจารณาโดยยึดอุดมคติสากลและคุณธรรมประจำใจ มีความละเอียด
 ต่อความชั่ว ส่วนใหญ่ขั้นนี้จะพบในวัยผู้ใหญ่มีความเจริญทางสติ
 ปัญญา มีประสบการณ์และความรู้อย่างกว้างขวาง เกี่ยวกับสังคม
 และวัฒนธรรม ทั้งกลุ่มสังคมของตนเองและของโลก

2. ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) นักจิตวิทยาคนสำคัญคือ
 ฟรอยด์ (Freud 1949: 358) ฟรอยด์เชื่อว่าจริยธรรมเป็นส่วนเดียวกับมโนธรรม
 (Conscience) ซึ่งเกิดได้รับจากพ่อแม่ผู้ใกล้ชิดด้วยการเทียบเคียง (Identifica-
 tion) กับบุคคลอื่นที่เข้ายึดเป็นแบบอย่าง กระบวนการนี้เป็นการแสดงออกถึงความผูกพัน
 ทางอารมณ์กับบุคคลอื่นที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ผลของการเทียบเคียงตามอย่างผู้อื่นเช่นนี้
 ทำให้เกิดรับเอาบุคลิกลักษณะค่านิยม รวมทั้งมาตรฐานทางจริยธรรมในสังคมจากผู้ที่เกิด
 เลียนแบบไว้ เมื่อบุคคลได้รับการปลูกฝังทางจริยธรรมแล้ว ถ้าความต้องการส่วนตนไม่
 เหมาะกับกาลเทศะ ของสังคมที่ตนยอมรับ เขาย่อมจะเกิดความขัดแย้งในใจ การพัฒนา
 การทางจริยธรรมจะบรรลุจุดสูงสุด เมื่อเขาเกิดความละเอียดใจในการทำชั่วโดยมิต้องมี
 การควบคุมจากบุคคลอื่นภายนอก นั่นคือเขาเกิดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ลักษณะที่สำคัญของ
 ทฤษฎีนี้อีกประการหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในวัยผู้ใหญ่ อันเนื่องมาจากการผัน
 แปลงของสังคมและสถานการณ์ในชีวิตจะมีผลกระทบใ้รุนแรงน้อยกว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
 ในวัยทารกและวัยเด็กเล็ก

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

เป็นทฤษฎีที่นำเอาหลักการเสริมแรง (Principle of Reinforcement) และหลักการเชื่อมโยง (Principle of Association) มาใช้อธิบายวิธีการและกระบวนการที่บุคคลได้รับอิทธิพลทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมว่าเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social Contingencies) ให้กับเด็ก นับตั้งแต่เด็กเกิดมา พ่อแม่จะเป็นผู้สอนให้เด็กทราบถึงแนวปฏิบัติตนในสังคม การแยกความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกหรือผิด ดีหรือเลว โดยใช้สิ่งเสริมแรงทางคำพูด จะเห็นได้ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นความงอกงามของพฤติกรรมและอารมณ์ จากการปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ทางสังคม โดยมีแรงขับเคลื่อนพื้นฐานมาจากความต้องการทางชีววิทยา การแสวงหารางวัลตลอดจนการหลีกเลี่ยงการถูกสังคมลงโทษ ด้วยเหตุนี้แม้ว่ามนุษย์เราจะไม่ใฝ่มีจริยธรรมหรือความต้องการมาตรฐานทางจริยธรรมมาตั้งแต่เกิดก็ตาม เมื่อโตขึ้นจะมีพื้นฐานทางจริยธรรมและพฤติกรรมไปตามแนวโครงสร้างทางวัฒนธรรมในสังคม ซึ่งได้มาด้วยการเสริมแรงนั่นเอง (Skinner 1971 : 101-128) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ เกสเซล (Gesell) ที่ว่าทารกไม่ไ้เกิดมาพร้อมกับมีจริยธรรมหรือศีลธรรมประจำใจติดตัวมา การที่ทารกจะพัฒนาขึ้นและรู้ว่าสิ่งใดผิด สิ่งใดถูก สิ่งใดเลว สิ่งใดควรประพฤติ สิ่งใดไม่ควรประพฤติ เกิดจากการอบรมศึกษาในภายหลัง พัฒนาการทางจริยธรรมจะมี 2 แบบ คือ

1. ไม่ทำเพราะรู้ว่าไม่ดี และทำเพราะรู้ว่าดี เป็นสิ่งที่เกิดจากแรงภายใน
2. ไม่ทำเพราะรู้ว่าถ้าทำจะถูกลงโทษ และจะทำเพราะถ้าทำแล้วจะได้รับรางวัลเป็นการตอบแทน เป็นแรงจากภายนอก (พยอม อังกคานุวัฒน์ 2521 : 55)

ความสำคัญของการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม

การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเป็นจกลักษณะแนวใหม่ทางจริยธรรมที่ได้รับความนิยมสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบัน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเป็นที่ยอมรับกันว่าในชีวิตประจำวันของคนเราจะต้องประสบปัญหาที่ต้องขบคิด ต้องตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ปัญหาบางอย่างง่ายแก่การตัดสินใจ ไม่ต้องใช้ความคิดใช้เวลามากนัก แต่บางปัญหามีความยุ่งยากซับซ้อนต้องใช้ความคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจ

ใจ บุคคลที่พิจารณาสิ่งต่าง ๆ ด้วยเหตุผลจะสามารถชักสโนใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
ก่อให้เกิดผลดีทั้งส่วนรวมและส่วนตัว

เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นต่ำสุด เป็นชั้นที่บุคคลมีความเห็นแก่ตัวมากที่สุด
และค่อย ๆ ลดความเห็นแก่ตัวตามลำดับขั้น เปลี่ยนเป็นเห็นแก่พวกพ้องในที่สุด ยึดหลัก
อันเป็นอนุคมคติโดยเห็นแก่ส่วนรวมอันหมายถึงมนุษยชาติ ฉะนั้นการที่บุคคลมีเหตุผลเชิง
จริยธรรมสูง ย่อมเป็นที่ต้องการของสังคม

ถึงที่โคลเบิร์ตสนับสนุนให้มีการส่งเสริมพัฒนาการทางบ้านจริยธรรมของ
เด็กให้สูงขึ้น ทั้งนี้เพราะชั้นสูงก็ดีกว่าชั้นต่ำ โคลเบิร์ตให้เหตุผลกับคำกล่าวของเขาไว้
ดังนี้

1. คนที่ให้เหตุผลชั้นสูงสามารถจะแก้ปัญหาได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลชั้นต่ำ
2. คนที่ให้เหตุผลชั้นสูงสามารถจะมองเห็นความแตกต่าง มองเห็นความ
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสิ่งต่าง ๆ ได้ เช่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างกฎหมาย
กับความยุติธรรม และยึดความสามารถในการคิดหรือเข้าใจหลักการที่เป็นสากล เช่น
หลักของความยุติธรรมได้ดีกว่าคนที่ให้เหตุผลชั้นต่ำ (Fenton Edwin, 1976 : 188-193)

จึงเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ความสามารถในการชักสโนใจได้อย่างถูก
ต้องเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับบุคคลและการส่งเสริมให้เกิดมี
ทักษะทางนี้ไว้อย่างยิ่ง

ในประเทศไทยเริ่มมีงานวิจัยประเภทนี้ซึ่งความสำคัญของการให้เหตุผล
เชิงจริยธรรม และการค้นหาจริยลักษณะที่ควรส่งเสริมสำหรับสังคมไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ.
2519 งานวิจัยชิ้นแรก คือ การวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชนไทย" โดยคงเคื่อน
พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจิกร (2519 และ 2520 : บทคัดย่อ) ผู้วิจัยได้ศึกษา
กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนและนิสิตชาย หญิง อายุ ระหว่าง 11-25 ปี จำนวน 1,400
คน ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาไว้ในส่วนที่ควรนำมากล่าวคือ ได้
พบลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตนั้น ควรจะไ้มีการปลูกฝังก่อน
ที่บุคคลจะมีอายุ 10 ปี เพราะเริ่มวัยรุ่น ลักษณะทางจริยธรรมทั้งสองประเภทนี้จะเริ่มคง
ที่ ผู้ที่มาจากฐานะครอบครัวยากจนจะมีการพัฒนาการช้ากว่ากลุ่มอื่นในช่วงวัยรุ่นตอนต้น

แต่จะก้าวทันกลุ่มอื่นเมื่อถึงวัยรุ่นตอนปลาย ส่วนลักษณะมุ่งอนาคตนั้น กลุ่มวัยรุ่นจะมีลักษณะนี้สูง แต่จะลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อมีอายุมากขึ้น ในค่านิทธิพลการเลี้ยงดูนั้น การวิจัยนี้พบว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของบุคคลอย่างมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากมีความสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงของผู้ถูกศึกษาทุกระดับอายุ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมและการเลี้ยงดูแบบควบคุมจำเป็นกว่าการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยสำหรับครอบครัวประเภทนี้ หลังจากงานวิจัยเรื่องนี้แพร่หลายออกไปแล้ว ใก้มีนักศึกษาและนักจิตวิทยาสนใจศึกษาวิจัยลักษณะค่านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกันมาก งานวิจัยเหล่านี้ใก้แก่

วิรัช จานนอม (2520 : 56) ใก้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 13-15 ปี ซึ่งมีทั้งเด็กในชนบทและในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการคิดตามหลักตรรกศาสตร์ทั้งแบบทดสอบด้วยความสมมูลย์ของตน และแบบทดสอบด้วยคำอธิบายกับการคิดหาเหตุผลเชิงจริยธรรม

ฉกาจ ช้วยโต (2521 : บทคัดย่อ) ใก้ศึกษาผลของการฝึกอบรมตามโครงการจริยธรรมสำหรับนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชาย หญิง อายุ 16-23 ปี จำนวน 169 คน ช่วงของการฝึกใช้เวลา 2 วัน ผลของการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการมีทัศนคติเชิงจริยธรรมดีกว่าผู้ไม่ใก้เข้ารับการฝึกอบรม และมีแนวโน้มว่ามีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าผู้ไม่ใก้เข้ารับการฝึกด้วย ผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำอยู่เดิมมีพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมมากกว่าผู้ที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงอยู่เดิม และมีแนวโน้มว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงจริยธรรมในทางที่ค้ำน้อยอยู่เดิม จะมีพัฒนาการในทัศนคติเชิงจริยธรรมมากกว่าผู้ที่มีทัศนคติเชิงจริยธรรมในทางที่ค้ำมากอยู่เดิม และไม่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย-มาก ใช้เหตุผล น้อย-มาก ความสามารถในการเรียนสูง-ต่ำ ทัศนคติต่อโครงการดี-ไม่ดี จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกมีพัฒนาการด้านเหตุผลเชิงจริยธรรมหรือทัศนคติเชิงจริยธรรมแตกต่างกันอย่างเด่นชัด

วิเชียร ทองนุช (2521 : บทคัดย่อ) ใก้ศึกษาเปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักอนุรักษ์ และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและภูมิหลังทางสังคมต่างกัน โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กในจังหวัดชลบุรี ระดับอายุ 9-12 ปี

(ป.3-ป.5) จำนวน 120 คน ผลที่พบคือ เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน (ประชา
ธิปไตย - เข้มงวดกวดขัน) มีถิ่นที่อยู่อาศัยต่างกัน (ในเมือง - ชนบท) มีอายุต่างกัน
และพบว่าการศึกษาให้เหตุผลความหลักก่อนุรักษ์มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการใช้เหตุผลเชิง
จริยธรรมของเด็ก

สุริยา เหมกะศิลป์ (2521 : 46-47) ได้ศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่าง
จริยธรรมกับระดับสติปัญญาและการยอมรับตนเองของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ผลของการศึกษา
พบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับระดับสติปัญญาและการยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์
กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อหาความสัมพันธ์ที่ละเอียดกว่า การให้เหตุผล
เชิงจริยธรรมสัมพันธ์กับการยอมรับตนเองอย่างเชื่อมั่นได้ แต่การให้เหตุผลเชิงจริยธรรม
กับระดับสติปัญญาไม่สัมพันธ์กัน นอกจากนี้การยอมรับตนเองกับระดับสติปัญญาก็ไม่สัมพันธ์
กันด้วย สำหรับการให้เหตุผลของนักเรียนในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด (ปักคานี)
ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างนั้น มีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

ทิพวรรณ กิติวิบูลย์ (2522 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรม
ของเด็กก่อนวัยเรียนจากการทัศนใจใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของเพียเจต์และ
โคลเบอร์ก และได้ศึกษาความสัมพันธ์ของพัฒนาการทางจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
รักและแบบใช้เหตุผล รวมทั้งได้ศึกษาวิจัยทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางจริยธรรม
และการอบรมเลี้ยงดูทั้งสองแบบ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชายและเด็กหญิงอายุ 4-6 ปี
จากครอบครัวระดับเศรษฐกิจปานกลางและต่ำในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 83 คน
พร้อมทั้งมารดาของเด็กเหล่านั้น ผลการวิจัยพบว่า เด็กไทยก่อนวัยเรียนมีระดับการทัศน
เชิงจริยธรรมทั้งที่อยู่ในชั้นต่ำและทั้งที่อยู่ในชั้นสูง (บางคนอยู่ในชั้นต่ำบางคนอยู่ในชั้นสูง)
คือ เด็กที่มีมารดาได้รับการศึกษาสูง เด็กที่อยู่ในกรุงเทพมหานครรวมใน เด็กที่มีมารดาทำ
งานหารายได้ เด็กที่มีมารดาอบรมเลี้ยงดูแบบรักมาก และเด็กที่มีมารดาให้การอบรมเลี้ยงดู
แบบใช้เหตุผลมากมีคะแนนการทัศนทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่มีลักษณะตรงกันข้าม นอก
จากนั้นยังพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทัศนเชิงจริย
ธรรม ส่วนบทบาทการอบรมเลี้ยงดูแบบรักนั้นมีความสัมพันธ์น้อยกว่าการเลี้ยงดูแบบใช้
เหตุผล

เกษ วิโย (2522 : 68) ได้ศึกษาพัฒนาการการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
 ความหัวข้อจริยศึกษาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่าการใช้เหตุผลเชิง
 จริยธรรมพัฒนาขึ้นตามลำดับชั้นเรียนและเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันจะให้เหตุผล
 เชิงจริยธรรมต่างกัน โดยเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรม
 สูงสุด และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่า
 เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

โกศล มีคุณ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองฝึกการอบรม
 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการสวมบทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดราชบุรี จำนวน 191 คน อายุตั้งแต่ 9-14 ปี ผลการ
 วิจัยพบว่าผู้ที่ได้รับการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการฝึกการสวมบทบาทจะมี
 ลักษณะที่ฝึกนี้ สูงกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด และผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบ
 รักสนับสนุนมาก มีคะแนนการสวมบทบาทหลังฝึกสูงกว่าผู้ที่ได้รับการอบรมแบบรักสนับสนุน
 น้อย ส่วนผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก ผู้มีการคิดแบบเอกนัยสูงและผู้มี
 การสวมบทบาทสูงเป็นผู้ที่มีคะแนนความเข้าใจเหตุผลเกี่ยวกับความยุติธรรมสูงกว่าเมื่อ
 เปรียบเทียบกับกลุ่มผู้ฝึกเฉพาะตรงข้าม

งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เช่น งาน
 วิจัยของทูเรียล (Turiel 1966 : 611-618) ได้ศึกษาเด็กอายุระหว่าง 12-13 ปี
 7 เดือน โดยเสนอเรื่องที่มีลักษณะเป็นสถานการณ์ขัดแย้งทางกานจริยธรรมและให้มีตัว
 แบบเป็นผู้ให้คำแนะนำ โดยให้เหตุผลเชิงจริยธรรมชั้นสูงกว่าผู้ถูกทดลอง 1 ชั้น ผลปรากฏ
 ว่าเด็กที่ได้รับการคำแนะนำประเภทที่ให้เหตุผลสูงกว่า 1 ชั้น เกิดพัฒนาการทางจริยธรรม
 มากที่สุด

เรสต์ (Rest 1969 : 225-252) ได้ทำการวิจัยในทำนองเดียวกันนี้กับ
 เด็กอายุระหว่าง 10-14 ปี และโตมละเช่นเดียวกัน นอกจากนั้น เรสต์ พบว่า เด็กจะ
 ชอบเหตุผลที่เหนือกว่าที่เขาใช้มากกว่าเหตุผลชั้นค่าที่เขาใช้ และเด็กจะทำความเข้าใจ
 เข้าใจกับเหตุผลที่เหนือกว่า 2 ชั้นโดยยากที่สุด รองลงมาคือเหตุผลที่เหนือกว่า 1 ชั้น
 ส่วนเหตุผลที่ต่ำกว่า 1 ชั้น เด็กจะทำความเข้าใจได้อย่างดี

เออร์บัค (Urbach 1976 : 33-34) ได้ศึกษาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กเกรด 4 และ เกรด 6 โดยใช้เรื่องซึ่งตรงกับสถานการณ์ความเอื้อเพื่อ และความซื่อตรงของโคลเบิร์ต 8 เรื่อง ผลการวิจัยปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กเกรด 4 และเกรด 6 เมื่อพิจารณาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับสถานการณ์ในเรื่องปรากฏว่า เด็กใช้เหตุผลในชั้นที่ 1 แก่ปัญหาเรื่องความซื่อตรง และในชั้นที่ 4 ใช้เกี่ยวกับเรื่องความเอื้อเพื่อ เด็กชายใช้เหตุผลชั้นที่ 1 มากกว่าเด็กหญิง และเด็กหญิงใช้เหตุผลในชั้นที่ 3 มากกว่าเด็กชาย

โฮเลสไตน์ (Holestein 1976 : 222-226) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของวัยรุ่นและมิกามารคาของวัยรุ่น การวิจัยเป็นแบบระยะยาว 3 ปี กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชายเด็กหญิงและมิกามารคาของเด็ก โดยใช้การสัมภาษณ์ตามวิธีการของโคลเบิร์ต ปรากฏว่าครั้งแรกเด็กหญิงส่วนใหญ่เมื่ออายุ 13 ปี พัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3 เด็กชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมในชั้นที่ 2 แต่เมื่อวัดอีกครั้งเมื่ออายุ 15 ปี วัยรุ่นชายส่วนใหญ่มีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 4 ในขณะที่วัยรุ่นหญิงมีพัฒนาการทางจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 3-5 สำหรับมิกามารคาเด็กซึ่งมีอายุในช่วง 40 ปีเศษ ส่วนมากมีจริยธรรมอยู่ในชั้นที่ 4 ผู้ใหญ่ชายมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าผู้ใหญ่หญิง และในช่วง 3 ปีที่วัดซ้ำ จริยธรรมของผู้ใหญ่ก้าวหน้าขึ้น

วอร์ซอว์ (Warsaw 1978 : 1450-1451- A) ได้ทำการศึกษาเด็กชายเด็กหญิง เกรด 4 และเกรด 6 จำนวน 96 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ต ผลปรากฏว่าเพศและระดับชั้นไม่มีอิทธิพลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่องค์ประกอบที่น่าสนใจคือ กลุ่มเพื่อนและอิทธิพลของโรงเรียนที่อาจจะส่งเสริมให้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงขึ้นได้

ไลเบิร์ต (Liebert 1978 : 196- A) ได้ศึกษาความแตกต่างของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การทัศนคติเชิงจริยธรรม และการคาดหวังทางจริยธรรม ผลการวิจัยปรากฏว่า การคาดหวังในสถานการณ์หลีกเลี่ยงภัยอันตรายสูงกว่าการทัศนคติ และไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศ แต่มีข้อหนึ่งที่น่าสังเกตคือ เด็กชายที่มีอายุต่ำที่สุดในกลุ่มทดลองทัศนคติที่จะรับผิดชอบต่อผู้อื่นว่ามีความสำคัญว่าการหลีกเลี่ยงภัยอันตรายในสถานการณ์ต่าง ๆ กัน

แบร์ (Bear 1979 : 4961-A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีต่อปัญหาความประพฤติ และเชาวน์ปัญญา กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กเกรด 6 จำนวน 60 คน ในเมืองไอโอวา แบร์ใช้การสัมภาษณ์ตามแบบการศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์ตและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของสแตนฟอร์ด ผลปรากฏว่าปัญหาความประพฤติจะลดลงและวุฒิภาวะทางจริยธรรมเพิ่มขึ้นกับเด็กที่มีเชาวน์ปัญญาสูง จะมีความก้าวหน้าทางจริยธรรม

ไซฟริง (Siefiring 1981 : 1560-1561-A) ได้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและเชาวน์ปัญญา โดยศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 80 คน ที่มีระดับเชาวน์ปัญญาต่างกัน ไซฟริงแบ่งเด็กเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเรียนช้า กลุ่มปานกลาง กลุ่มสูง และกลุ่มอัจฉริยะ ทุกกลุ่มมีเพศชาย 10 คน หญิง 10 คน ผลปรากฏว่า

1. เชาวน์ปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
2. เพศไม่ใช่องค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม
3. ระดับชั้นของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม มีผลกระทบท่อการปฏิบัติคาม

องค์ประกอบของจริยธรรม

นักจิตวิทยาได้จำแนกลักษณะทางจริยธรรมออกเป็นลักษณะต่าง ๆ กัน ดังเช่น

บราวน์ (Brown 1965 : 411) เห็นว่าจริยธรรมมี 3 มติ คือ ความรู้ (Knowledge) ความรู้สึก (Feeling) และความประพฤติ (Conduct)

ฮอฟแมน (Hoffman 1979 : 958-966) เห็นว่า การซึมซาบของจริยธรรม (Moral internalization) ประกอบไปด้วย 3 กระบวนการ คือ ความคิดทางจริยธรรม (Moral thought) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral behavior)

สำหรับแนวคิดในประเทศไทย ในแนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทยอันเป็น
โครงการวิจัยการศึกษาจริยธรรมไทย ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ
2523 : 3) ระบุว่า จริยธรรมของบุคคลประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ประการคือ

1. ส่วนประกอบทางด้านความรู้
2. ส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ความรู้สึก
3. ส่วนประกอบทางด้านพฤติกรรมแสดงออก

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีการจำแนกองค์ประกอบของจริย
ธรรมออกมาในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ สรุปได้ว่าจริยธรรมนั้นจำแนกออกเป็น 3
องค์ประกอบใหญ่ ๆ คือ (อภิญา จันทรเจนจบ, 2524 : 5-6)

1. องค์ประกอบทางปัญญา (Cognition) หมายถึง ส่วนที่เป็นความคิด
ความรู้ ความเข้าใจหรือความเชื่อต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรม อันทำให้
บุคคลสามารถประเมินหรือแยกแยะได้ว่าพฤติกรรมใดดีหรือไม่ดี ถูกหรือไม่ถูก ควรหรือ
ไม่ควร ได้ด้วยการคิดมโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบส่วนนี้ ได้แก่ ความคิดทางจริยธรรม
(Moral thought) ค่านิยมทางจริยธรรม (Moral values) ความเชื่อทางจริยธรรม
(Moral belief) การตัดสินทางจริยธรรม (Moral judgement) การใช้เหตุผลทาง
จริยธรรม (Moral reasoning) และความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรม (Moral
cognition)

2. องค์ประกอบทางอารมณ์ (Affection) หมายถึง ความรู้สึกหรือปฏิ
กิริยา ที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมว่ามีความพอใจหรือไม่พอใจ ชอบหรือไม่ชอบ มโนทัศน์ที่
ใช้เรียกองค์ประกอบส่วนนี้ ได้แก่ ทศนคติทางจริยธรรม (Moral attitude) ความ
รู้สึกทางจริยธรรม (Moral feeling of Moral affection) และปฏิกิริยาทาง
จริยธรรม

3. องค์ประกอบทางพฤติกรรม (Behavior) หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดง
ออกมาในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สามารถตัดสินใจได้ว่าดี ถูก ควร
หรือไม่ มโนทัศน์ที่ใช้เรียกองค์ประกอบส่วนนี้ ได้แก่ ความประพฤติทางจริยธรรม (Moral
conduct) การกระทำทางจริยธรรม (Moral act) บุคลิกภาพทางจริยธรรม (Moral
character) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral behavior)

การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรม

จริยธรรมของมนุษย์เป็นเรื่องที่ใ้มีการศึกษาค้นคว้าร่วม 100 ปีแล้ว วิธีการวัดจริยธรรมและศีลธรรมของบุคคลตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีผู้รวบรวมจนได้ข้อสรุปที่ชัดเจนคือ พิตเทลและเมนเกลโซ (อ้างถึงใน กวงเคื่อน พันธุมนาวิณ 2524 : 40-43) โดยแบ่งวิธีการวัดค่านิยมทางจริยธรรม ซึ่งมีผู้สร้างและใช้ตั้งแต่ก่อน ค.ศ. 1900 ออกเป็น 3 ยุค คือ

ยุคที่หนึ่งซึ่งครอบคลุมถึง ค.ศ. 1935 นิยมใช้วิธีการวัดความรู้เกี่ยวกับความดี ความชั่ว ความเชื่อและทัศนคติทางจริยธรรม โดยใช้แบบวัดข้อเขียน วิธีการในยุคนี้ขาดทฤษฎีและแนวความคิดที่ชัดเจนในการกำหนดเนื้อหาของแบบวัดต่าง ๆ แบบวัดโดยใช้แบบวัดข้อเขียน ใช้สำหรับแยกเด็กปกติออกจากเด็กที่มีความน่าไว้มันที่จะประกอบอาชญากรรม โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นในการวัดว่า พฤติกรรมเชิงจริยธรรมนั้นเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับความรู้ ค่านิยม และทัศนคติทางจริยธรรม จิตลักษณะเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็น แม้จะไม่เพียงพอที่จะทำให้เด็กพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ต่าง ๆ แต่ผลการวิจัยส่วนใหญ่แสดงว่า เด็กปกติแตกต่างจากบุตรอาชญากรทางก้านสติปัญญาเท่านั้น และเด็กสองประเภทนี้ไม่แตกต่างกันทางก้านความรู้และความเชื่อทางจริยธรรมและศีลธรรมแต่ประการใด

ยุคที่สอง เริ่มมีหลักและทฤษฎีประกอบการวัดจริยธรรมมากขึ้น โดยเน้นที่พัฒนาการทางการคิดและการตัดสินใจทางจริยธรรม เพียเจท์เป็นผู้นำในการใช้วิธีการสัมภาษณ์เด็ก เพื่อศึกษาเนื้อหาทางความคิดของเด็ก แล้วเทียบค่าของเด็กับค่าของระดับขั้นของการพัฒนาทางความคิดเชิงจริยธรรม ทำให้ทราบว่าเด็กคนใดมีพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าใคร แต่ไม่ใ้วัดกันอย่างในยุคแรกว่าใครมีจริยธรรมมากใครมีจริยธรรมน้อย เพียเจท์ใช้วิธีการเล่าเรื่องให้เด็กฟังทีละ 2 เรื่อง ซึ่งมีความแตกต่างของท้องเรื่องเพื่อนั้นสิ่งเร้าที่ใ้ต่างกัน และใ้เด็กตอบในลักษณะของการเลือก ในยุคที่สองนี้ใ้เกิดอิทธิพลเข้ามาในวงวิชาการจิตวิทยาจริยธรรมอีกก้านหนึ่ง คือ ก้านการศึกษาบุคลิกภาพต่าง ๆ ที่มีหลักมาจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์และทฤษฎีพฤติกรรมนิยม วิธีการวัดในยุคนี้ใ้กับบุคคลปกติ เพื่อตรวจ

สอบพัฒนาการ ของซูเปอร์อีโก้และการควบคุมตนเอง ในยุคที่สองนี้วิธีการวิจัยธรรมเริ่ม มีความซับซ้อนมากขึ้น และเป็นแนวทางให้แก่วิธีการวัดในยุคที่สาม

ยุคที่สามซึ่งครอบคลุมมาถึงปี ค.ศ. 1966 ในขณะที่มีการรวบรวมนั้น บัรวรรวมได้ยกให้ยุคที่สามเป็นยุคของวิธีการวัดแบบสะท้อนภาพ (projective Techniques) โดยมีการวัดพลังโนธรรมของบุคคล การวัดเนื้อหาทางจริยธรรมในรูปของอิทธิพลของซูเปอร์อีโก้ที่มีต่อการทำงานของบุคลิกภาพของบุคคล วิธีการวัดในยุคที่สามในรูปแบบการสะท้อนภาพนั้นมีการใช้ภาพกระตุ้นให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นก่อนมาได้นิยมวิธีท้อเรื่องให้จบเพื่อวัดความรู้สึกละเอียดเมื่อทำผิด นอกนั้นก็มีการใช้หุ่นหรือเล่นละครทุกตาเพื่อให้เด็กใส่ความคิดของตนลงในบทบาทและคำพูดของทุกตา การวัดในยุคที่สามนี้ได้ใช้เป็นคะแนนของตัวแปรตาม เพื่อศึกษาอิทธิพลของการถูกอบรมเลี้ยงดูการเทียบเคียง ความแตกต่างระหว่างเพศ และพัฒนาการของมโนธรรมในเด็ก การวัดนี้มิได้มีจุดมุ่งหมายที่จะนำไปใช้ทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมโดยตรง

ส่วนการวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น เป็นวิธีการวัดที่เกิดความมาจากวิธีการวัดในยุคที่สอง ความแนวของเพียเจต์และมีลักษณะแบบสะท้อนภาพด้วย เนื่องจากความเจริญอย่างรวดเร็วทางด้านทฤษฎีและการวิจัยเกี่ยวกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมจึงมีพัฒนาการ ไปตามความก้าวหน้าของวิชาการในเรื่องนี้มีผู้คิดวิธีการใหม่ที่สามารถแก้ปัญหาที่มีอยู่ในวิธีการเดิม จนเกิดเป็นวิธีการที่นิยมใช้เพื่อวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นเป็น 3 วิธีการ ดังนี้

วิธีการแรก เรียกว่าวิธีการตอบโดยอิสระ โคลเบอร์กได้ใช้วิธีการที่คล้ายคลึงกับวิธีการของเพียเจต์ที่กล่าวมาแล้ว ในการวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กและผู้ใหญ่ กล่าวคือ โคลเบอร์กได้ใช้วิธีการเล่าเรื่องให้ผู้ถูกวัดฟังทีละเรื่อง เรื่องเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ขัดแย้งระหว่างความต้องการส่วนบุคคลกับกฎเกณฑ์ของหมู่คณะหรือสังคม ตัวอย่างเรื่องขัดแย้งทางจริยธรรม เช่น การให้ยาทำลายชีวิตแก่ผู้เจ็บป่วยทรมาณที่อยากตาย ผู้ชักสนทน์พณิชย์โฆษณาโรคมะเร็งมาให้ภริยา เป็นต้น ผู้ถูกวัดจะต้องให้เหตุผลในการที่ไต่ถกสนให้ตัวเองในเรื่องกระทำหรือไม่กระทำอย่างไรอย่างหนึ่งเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เหตุผลที่ผู้ตอบให้เกี่ยวกับเรื่อง 6 ถึง 9 เรื่อง จะถูกนำมาวิเคราะห์เนื้อหา

โดยผู้ชำนาญการเพื่อจัดเข้าชั้นจริยธรรมชั้น 1 ถึง 6 ตามทฤษฎีพัฒนาการของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์ก

คำทบทวนนำมาวิเคราะห์นั้น ส่วนที่เป็นทางเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ ความถี่ หลีกเลียงหรือกระทำความชั่วนั้น มิใช่ส่วนสำคัญที่จะนำมาใช้ตัดสินในเรื่องนี้ แต่คำทบทวนที่สำคัญในทุกข้อ คือ เหตุผลที่ผู้ทบทวนแต่ละคนใช้ในแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจจะเขียนได้ตั้งแต่ 1 บรรทัด ถึงหลายหน้ากระดาษ และการทบทวนให้เหตุผลนี้อาจจะใช้ผู้สัมภาษณ์เป็นผู้กระตุ้นให้ทบทวนเหตุผลให้มากในแต่ละเรื่องด้วย เมื่อได้คำทบทวนมาแล้วจึงมีผู้ชำนาญการมาทราวจำให้คะแนนตามลำดับขั้นพัฒนาการทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม 6 ชั้น โดยอาจใช้วิธีการทราวจำให้คะแนนได้หลายวิธี แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ระบบให้คะแนนรวมและระบบให้คะแนนละเอียด ระบบให้คะแนนรวมหมายถึงการอ่านเนื้อหาในคำทบทวนแต่ละเรื่องจนหมดแล้วผู้ทราวจำตัดสินว่าเนื้อหานั้นพาดพิงถึงเหตุผลขั้นใดมากที่สุดก็ให้คะแนนในขั้นนั้น เมื่อมีการถาม 6-9 เรื่อง คะแนนเหตุผลเชิงจริยธรรมของผู้ทบทวนแต่ละคนอาจเป็นคะแนนฐานนิยม หรือขั้นที่เขาใช้บ่อยที่สุดนั่นเอง หรืออาจเอาคะแนนทุกข้อมาเรียงเป็นโปรไฟล์ก็ได้ ส่วนระบบให้คะแนนละเอียด ผู้ทราวจำจะให้คะแนนความถี่ของแต่ละหน่วยว่าอยู่ในขั้นใด แต่ละข้ออาจประกอบด้วยความคิดหลายหน่วย เมื่อทราวจำครบทุกข้อแล้วหาความถี่รวมของแต่ละขั้นแล้วรายงานเป็นเปอร์เซ็นต์ในแต่ละชั้น รวม 6 ชั้น เป็นร้อยเปอร์เซ็นต์สำหรับผู้ทบทวนแต่ละคน

วิธีการทบทวนโดยอิสระตามแนวทางของโคลเบอร์กนี้ มีประโยชน์ในการศึกษาความคิดเห็นและธรรมชาติของจริยธรรมของผู้ทบทวนแต่ละคนอย่างละเอียด เหมาะสำหรับการเริ่มต้นวางรูปแบบของทฤษฎีและกำหนดขั้นพัฒนาการ ของมนุษย์ในเรื่องนี้ แต่วิธีการทบทวนโดยอิสระมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่น วิธีการทบทวนอิสระนี้มีการเล่าเรื่องหรือเขียนให้อ่าน แล้วให้ผู้ทบทวนเขียนตอบหรือพูดตอบ โดยอาจมีผู้สัมภาษณ์คอยกระตุ้นให้ตอบให้ละเอียดไปในแนวทางที่ต่องการศึกษา โดยคำถามกระตุ้นเหล่านี้ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน จึงอาจเกิดความลำเอียงในการถามได้ นอกจากนี้ ยังใช้เวลามากและให้เวลาผู้ทบทวนต่างกันไปใน การวิจัยแต่ละเรื่องทำให้ยากที่จะทราบได้ว่าคำทบทวนที่ไถ่มานี้เป็นผลของปัจจัยอะไรบ้าง นอกเหนือจากความแตกต่างของบุคคลทางจริยธรรม เนื่องจากปรากฏว่าเรื่องทั้งหมดที่โคลเบอร์กใช้มี 9 เรื่อง แต่ไม่คอยมีผู้ใดใช้ครบทั้ง 9 เรื่อง และแต่ละเรื่องมีความ

สามารถในการกระตุ้นคำตอบที่ต่างกัน จึงทำให้การเปรียบเทียบผลในการวิจัยนี้กับผลในการวิจัยอื่น ๆ มีข้อจำกัดอยู่มาก จะเห็นได้ว่าในช่วงการวัดนี้มีปัญหามาก พอมาถึงขั้นการตรวจให้คะแนนก็มีปัญหาไม่น้อยกว่ากัน เพราะการตรวจนี้ซับซ้อนและยาก ต้องใช้ผู้ตรวจที่ฝึกฝนมาแล้วเป็นอย่างดีจึงจะน่าเชื่อถือ ไม่เช่นนั้นจะเกิดความลำเอียงในการตรวจได้มาก และนักวิจัยอื่น ๆ นอกกลุ่มของโคลเบิร์ตจะใช้วิธีการนี้ไต่ถามเพราะขาดความรู้ ความชำนาญที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ วิธีการให้ตอบโดยอิสระนี้ยังมีลักษณะการวัดแบบสะท้อนภาพมาก ซึ่งทำให้มีข้อจำกัดตามวิธีการนี้ด้วย คือ คำตอบมีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญาและความสามารถในการใช้ภาษาของผู้ตอบเป็นอย่างมาก และอาจขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของผู้ตอบ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ตอบด้วย นอกจากนี้ตัวเอกในเรื่องทั้งเก้าของโคลเบิร์ตยังเป็นชายทั้งหมด อันอาจทำให้ใช้กับผู้ตอบหญิงได้เหมาะสมน้อยกว่าผู้ตอบชายด้วย

สรุปได้ว่า วิธีการวัดแบบให้ตอบโดยอิสระซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบิร์ตนั้น เหมาะสมที่จะเป็นเครื่องมือวัดในระยะที่วิชาการในเรื่องนี้ยังไม่เจริญ และผู้ใช้ต้องการวัดเพื่อมาสร้างหลักและทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์เท่านั้น ในเมื่อวิธีการวัดซึ่งรวมการให้ตอบ การตรวจให้คะแนน และการนำคะแนนมาใช้นั้นมีปัญหามาก จึงเกิดความไม่คล่องตัวที่จะใช้อย่างแพร่หลาย และไม่เหมาะที่จะใช้ในการวิจัยที่ต้องการวัดตัวแปรอื่น ๆ อีกด้วย (Rest, 1976 : 206)

วิธีที่สอง คือ วิธีการวัดแบบมีตัวเลือก วิธีการนี้ยังใช้การกระตุ้นด้วยเรื่องขัดแย้งทางจริยธรรมแล้วจกาคำตอบให้ผู้ตอบได้ เลือกชี้ถูกคำตอบที่ใกล้เคียงกับความดีของคนที่สุกเพียง 1 คำตอบ ในแต่ละเรื่อง สามและคหะ (อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิณ 2524:42) เป็นผู้เริ่มใช้ โดยมีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบในแต่ละเรื่อง วิธีวัดแบบนี้สามารถสร้างและใช้ได้อย่างมีมาตรฐานสูง เนื่องจากว่าการจกให้ชี้คำตอบ และการให้คะแนนคำตอบนั้นทำได้เป็นแบบแผนเดียวกันหมด โดยชจกการลำเอียงในการสัมภาษณ์และในการให้คะแนนในวิธีการถามแบบปลายเปิดได้ทั้งหมด

แบบวัดระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแบบปรนัย 6 ตัวเลือกนี้ อาจมีปัญหาที่เนื้อหาของตัวเลือกเหล่านี้ว่าจะตรงกับชั้นทั้งหกชั้นของโคลเบิร์ตหรือไม่ และการมีคำตอบ

ให้เลือกนั้นจะเข้าให้ผู้ตอบเลือกชั้นที่สูงหรือต่ำกว่าชั้นจริยธรรมจริงของคนมากนักยเพียงใด มีหลักฐานที่แสดงว่าการใช้แบบวัฏระกับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีตัวเลือกให้ช้ค
 ทอบนี้ อาจทำให้ผู้ตอบเ้คคะแนนสูงกว่าความเป็นจริงไปบ้าง กล่าวคือ ผลจากการวิจัย
 ของเรสท์และคณะ (อ้างถึงใน ควงเก็อน พันธุมนาวิณ 2524:42) แสดงว่าผู้ตอบจะเข้าใจ
 ประโยคที่ใช้หลักจริยธรรมต่ำกว่าชั้นของคนทุกชั้น รวมทั้งเข้าใจประโยคที่ใช้หลักตรงกับ
 ชั้นจริยธรรมของตนเอง นอกจากนี้ ยังเข้าใจประโยคที่มีชั้นจริยธรรมสูงกว่าชั้นของคน
 อีกหนึ่งชั้น บางคนก็สองชั้น และผู้ที่เข้าใจประโยคที่ใช้หลักสูงกว่าชั้นจริยธรรมของตนได้
 ก็จะเลือกประโยคที่ใช้หลักสูงกว่าตนหนึ่งถึงสองชั้นนั้น แทนที่จะเลือกประโยคที่ตรงกับชั้น
 จริยธรรมที่แท้จริงของตน ฉะนั้นคะแนนที่ได้จากการใช้แบบวัฏระ 6 หรือ 12 ตัว
 เลือกนี้ จึงอาจเป็นคะแนนที่สูงเกินความจริงไปได้ประมาณหนึ่งชั้นในทฤษฎีของโคลเบิร์ต

วิธีที่สาม คือ วิธีการประเมินผลและเรียงลำดับความสำคัญของประเด็นปัญหา
 เรสท์ (1976) ได้พยายามปรับปรุงวิธีการตอบแบบจักษาคำตอบให้เลือก โดยเห็นว่า
 วิธีการที่มีผู้ใช้อยู่เกิมนั้นตัวเลือกมีลักษณะของการชักจูงให้ยอมรับเหตุผลในชั้นต่าง ๆ แต่
 ในการพิจารณาเหตุผลเชิงจริยธรรมยังขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้อง และการ
 เห็นความสำคัญของประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นอย่างกว้างขวาง เรสท์และคณะ
 จึงได้คิดวิธีการวัด ชื่อ Defining Issues Test (DIT) ซึ่งสามารถวัดประเด็นทางจริย
 ธรรมประเด็นใดที่สำคัญในเรื่องหนึ่ง ๆ โดยให้คำคอบมาหลายประเด็นที่เข้าอยู่ในชั้นของ
 การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่าง ๆ แต่ละเรื่องจะให้ผู้ตอบประเมินค่าประเด็นต่าง ๆ ทุก
 ประเด็นที่ให้ไว้ แล้วให้นำ 4 ประเด็นที่เห็นว่าสำคัญที่สุดมาเรียงลำดับความสำคัญอีกทีหนึ่ง
 วิธีการให้คะแนนแก่ผู้ถูกวัดแต่ละคนนั้น เรสท์ได้แนะนำไว้ 3 ประเภท คือ ใช้ดัชนีประเมิน
 ค่า กัชนีเรียงลำดับ และดัชนีชั้นพัฒนาการ จากการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบคุณสมบัติของดัชนี
 3 ประเภทนี้ ทำให้ทราบว่าดัชนีเรียงลำดับให้ค่าความเชื่อมั่นสูงสุดที่สุด และมีความสัมพันธ์
 ทางบวกกับอายุมากพอ ๆ กับดัชนีประเมินค่า และมีความสัมพันธ์ทางบวกสูงที่สุดกับความ
 สามารถในการเข้าใจเรื่องด้วย ฉะนั้นในดัชนี 3 ประเภทนี้ จึงควรใช้ดัชนีเรียงลำดับ
 มากที่สุด